

Mijn God mijn God. Waarom heb ik u verlaten

'In Suriname is het een sport om dieren dood te rijden.'
'Surinamers kunnen vaak heel hard zijn in hun uitingen.'
'In Suriname betekende schoolzwemmen erin springen, half verzuipen en door de badmeester met een metalen haak hardhandig uit het water gevist worden met een scheldpartij er achteraan dat je er niets van bakte. Ik hoef me niet af te vragen waar mijn watervrees vandaan komt.'
'Voor mij was het duidelijk: geen drank, geen drugs maar wel seks. En schone seks graag... de man is er mede de oorzaak van dat vrouwen baarmoederhalskanker krijgen via het humaan papillomavirus of een soa oplopen. Het zou een boel schelen als wij mannen onze penis gewoon beter schoonhouden. Dieren doen dat constant.'
'Tijdens mijn schooltijd ontmoagde ik mijn schoolvriendinnetje Sylvia.'
'Poep uitsmeren met papier is niet voldoende. Het is het laatste taboe – iets waar nauwelijks of niet over gesproken wordt. Daarom doe ik het hier, zodat er misschien aandacht voor komt...'

Bovenstaande losse zinnen of uitspraken zijn enkele meningen van Frank Ong-Alok (geboren in 1958 in Suriname) in zijn boek *Mijn God mijn God. Waarom heb ik u verlaten*. In ruim 130 bladzijden schetst hij een zelfbeeld van zijn leven; sommige vertellingen zijn hilarisch en enkele opvattingen zetten de lezer aan het denken of houden hem een spiegel voor. Er is ook zelfspot in het boek te bespeuren. Ong-Alok vertelt over onderwerpen waarop nog steeds een sterk taboe rust, zoals seks. Het boek is een autobiografische vertelling waarin levensfacetten vlot en beeldend worden verteld. We zien de jonge Frank vanaf zijn zevende jaar opgroeien tot jonge adolescent en uiteindelijk als echtgenoot en ervaren muzikant en componist.

De jonge Frank maakt kennis met seks, drank en drugs. Op het eerste schijnt hij verzet te raken, maar dat moest wel schone seks zijn. Ong-Alok heeft een uitgesproken mening over seks, liefde en geloof die duidelijk door het hele boek heen tot uiting komt. Deze blijkaar knappe jonge man (veel meisjes vielen op hem) was op jonge leeftijd muziekgetalenteerd dankzij zijn vader, die muziekleraar was, zowel in Suriname als in Nederland (Zoetermeer). De familie verruilde Suriname in 1969 voor het kille, koude Nederland. Vooral in de eerste drie hoofdstukken maakt de lezer kennis met het Suriname van eind jaren zestig. De beschrijvingen zijn beeldend en nostalgisch, zoals in bijna elke roman geschreven door een migrant. Hij beschrijft een nieuwe buurt, Zorg en Hoop en omgeving, van de jaren zestig, die niet eerder in Surinaamse romans is beschreven. 'We woonden aan de Zinniastraat 35, schuin tegenover het Diakonessenhuis en tegenover een minister met een veel groter huis dan dat van ons. Calor was zijn naam. Aan de overkant woonde de joodse familie Kaersenhout en de familie Deekman. Onze directe burens waren de families Lo Asjoe en Simons. Daarnaast woonde de familie Raymann. Ons huis grensde aan de achterzijde aan de boerderij van de familie Sloot. Daar lagen we in de middag in hangmatten onder de tamarindeboom in de schaduw een beetje te luieren en muziek te maken. En als het mangoseizoen was aangebroken aten

we ons scheel aan die manja's, zoals we ze daar noemen. (p. 8/9) 'Vanuit de top van de guaveboom konden ze een heel eind in de richting van de stad Paramaribo zien. Zo zagen ze de watertoren te Poelepantje. 'Mijn zusters zeiden altijd Palepoentje en ze moesten er nogal uitbundig om lachen. Pas later begreep ik het.' (p. 11)

Maar ook zijn eerste jaren in Nederland geven een goed tijdsbeeld: er waren begin jaren zestig nog niet veel Surinamers in Nederland woonachtig. Anil Ramdas schreef ook over zijn eerste ervaringen met Nederland in zijn enige roman Badal. Maar Ramdas kwam in Nederland tijdens de immigratiestromen van de jaren zeventig.

De familie Ong-Alok was muzikaal. Er werd veel gezongen en gemuseeerd in het huis van het grote zing Ong-Alok. Muziek zorgde voor eenheid in het gezin en de kinderen konden zich uitleven. Zo kwamen zij de dagen vrolijk door in een huis waar er sprake was van enige mate van preutsheid en afstand binnen het gezin. Er was zelden sprake van fysieke afhankelijkheid of intimiteit. Dus de kinderen vonden hun plezier in muziek. De jonge Frank kreeg zijn (klassieke) gitaar toen hij zeven was en leerde op latere leeftijd dit muziekinstrument meesterlijk bespelen. Op zijn vijftiende begon hij al zelf liedjes te schrijven, waaronder 'A girl in the city', voor zijn vriendinnetje Margret.

*I know a girl in the city
She's nice and very pretty.
And always in my dream
Sneaking in the grass
And lying together in the sunbeams.*

Het schrijven lukte hem aardig, want eigen materiaal schrijven vond hij leuker dan steeds maar nummers van anderen te moeten spelen. Sindsdien heeft hij zich dat eigen gemaakt. Hij gaf zelfs les in het componeren. Zijn eerste elpee 'Wat heet anders' nam hij op met de schrijfster Astrid Roemer. 'Het werd een kinderelpee, met een kinderkoortje dat ik zelf had samengesteld; de teksten waren van Astrid en de muziek schreef ik.' (p. 59)

Frank zong in het jeugdkoor van de Zevende-dags Adventisten. Zijn moeder was lid-dans in zijn leven. Zijn moeder was lid van dit kerkgenootschap. 'De kerk speelde een belangrijke rol in mijn leven. Meer dan God zelf.' Frank werd lid van het mannenkoor Brotherhood (in Nederland). Zo ook zijn beide broers. Maar ze zongen ook als ze met de kerk op jongerenkamp waren, bijvoorbeeld op het Landgoed Zandbergen in Huis ter Heide, de zetel van de Nederlandse afdeling van de Zevende-dags Adventisten. Naast het zingen ontstonden diverse 'romances' tussen de jongelui onderling en daar ging het de kerkleiding ook om. Alleen werd het nooit zo gebracht. 'Onder het mom van gezamenlijk de Heer prijzen en loven... Ik moet zeggen: er werden inderdaad vele heren gelooft en geprezen. En ik was er één van. *Praise the lord*, zou ik zeggen. Mijn passies muziek, kerk en leuke meiden kwamen daar heel mooi samen.' (p. 40)

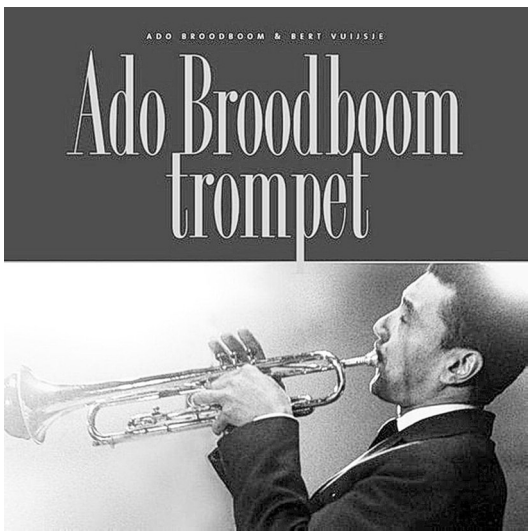
Ado Broodboom: trompettist met Surinaamse roots

Uitgeverij In de Knipscheer heeft wederom een boek, *Ado Broodboom Trompet*, uitgebracht waarin muziek een belangrijke rol in het leven van de mens speelt of heeft gespeeld. Behalve dit boek heeft zij ook nog recentelijk uitgegeven *40 jaar Surinaamse muziek in Nederland, Harmonized* en *Mijn God mijn God waarom heb ik u verlaten* (zie bespreking op deze pagina). Het zijn elk prachtige boeken die gaan over het leven van muzikanten met Surinaamse roots, hoe muziek een rol in hun leven heeft gespeeld. De auteurs geven eveneens hun visie over onderwerpen die ons in het dagelijks leven bezighouden. Alle vier boeken hebben ook hun eigen cd met opnames van de muzikanten. De cd's geven de boeken een extra meerwaarde, want de nummers verklappen de stijl en/of muzieksmak van elk van de muzikanten. Het boek van en over Broodboom bevat vijftien nummers plus vier bonustracks.

Het boek in het kort: Ado Broodboom studeert in 1941 af aan het Conservatorium van Amsterdam, waar hij klassieke trompetlessen heeft gevolgd bij Marinus Komst. Pas na de oorlog kan hij zijn kennis en kunde in praktijk omzetten. In de jaren vijftig en zestig is hij dé Nederlandse jazztrompettist, als ster-solist bij de *Rambblers* en medeoprichter van *Boy's Big Band*. Hij maakt platen met Amerikaanse grootheden zoals Herbie Mann en Lucky Thompson. Met combo's en big bands toert hij vanaf de bevrijding tot in de jaren zeventig door Europa en daarbuiten: van Zweden tot Tanger en van Zwitserland tot de Carnegie Hall in New York. Samen met journalist en jazzkenner Bert Vuijsje 'componeerde' hij een biografie in de ik-vorm. Een leven, met *sjeu*, in spreektaal verteld. Het rijk geïllustreerde boek gaat vergezeld van een cd met muzikale hoogtepunten. De naam Broodboom is geen onbekende naam in Suriname. Er is zelfs een straatnaam, de Broodboomstraat. Of deze naam te maken heeft met de vrucht broodboom of dat deze straat vernoemd is naar de familie Broodboom heb ik niet zo snel kunnen achterhalen. Ado Georg Broodboom is geboren op 14 november 1922 uit een Nederlandse moeder, Alida Geerttruida Jacoba Dau-deij, en een Surinaamse vader, Zebedeus Broodboom. Thuis werd het kind verwend. Maar op school

Ado Broodboom

werd het gepest. 'Ik kwam altijd huilend thuis, omdat ik door die lagereschooljongetjes uit Amsterdam-Noord werd uitgescholden met het afschuwelijkste woord dat er bestaat, ik kan het nauwelijks over mijn lippen krijgen. Ik werd 'neger' genoemd. En dat vind ik een vreselijk woord, nu nog. Het was bedoeld om je uit te schelden, om je te kwetsen. Dat hoor je aan de klank, hoe het gezegd wordt.' (p. 8) Dit is een voorbeeld van een mening van een muzikant over het 'n-woord'. Het is fijn om te weten hoe ook muzikanten denken over bepaalde onderwerpen, zoals ik dat eerder aangaf in de eerste alinea, juist muzikanten die overal naartoe gaan en met allerlei mensen en culturen in aanraking komen. Zo stelt Broodboom dat zijn vader volledig werd geaccepteerd in de familie van zijn moeder in Amsterdam. Dit is ook fijn om te weten, want onlangs besprak ik het boek van Kirkels (*Kinderen van zwarte bevrijders*) over zwarte kinderen in Limburg verwekt door zwarte Amerikaanse soldaten in de Tweede Wereldoorlog en de nakomelingen werden ook gediscrimineerd in Limburg. De kinderen hadden een donkere huid en kroeshaar; velen werden opgenomen in internaten. Een ander weetje is dat de vader van Ado, Zebedeus Broodboom, in 1871 in Commetewane werd geboren. De Commetewane is een kreek die uitkomt op de Commewijnrivier. Zijn vader heette Adonis Broodboom. Hij was van 1845 en nog slaaf geweest. In de slaventijd, dus vóór 1863, had hij eigenlijk Amour geheten. Zebedeus Broodboom stierf in 1925, toen Ado nog maar twee was. Hij heeft geen herinneringen aan hem, alleen de foto's in de boeken. 'Dan zie ik hoe mijn vader eruitziet. Ik heb gewoon een Hollandse gedachtegang gehad. Daarom zeg ik altijd dat ik ben opgegroeid met Ligakoeken en klompen.' (p.11) Nadat de moeder van Ado weduwe was geworden, verhuisde hij met zijn moeder naar Amsterdam-Noord. In die tijd is Ado met muziek begonnen. Hij

was toen een jaar of zes. Hij kreeg een mondharmonica van zijn moeder. 'Ik kon er meteen op spelen, ik denk dat je dat vanuit de wieg hebt meegekregen, een natuurtalent (p. 13). Ik had een ontzettend goed muzikaal geheugen. Als ik één keer iets had gehoord, bleef dat erin zitten.' (p. 17) Later kwam de accordeon en veel later raakte hij in de ban van jazzmuziek. Hierbij was dus de trompet een belangrijk muziekinstrument: Ado Broodboom was overal met zijn trompet. Hij kreeg les van Marinus Komst, een fenomenale trompettist van het Tuschinski Theater Orkest. Vanaf 1938 kreeg Ado vijf jaar les van Komst, eerst privéles, later ging hij naar de muziekschool en het conservatorium. 'Ik weet nog precies het examenstuk dat ik gespeeld heb: het trompetconcert van Haydn, begeleid door Martinus Komst op piano. Ik begrijp niet dat ik dat ooit heb kunnen spelen.' (p. 21)

Ado heeft ook muziek gemaakt met enkele andere Surinaamse muzikanten zoals Lou Holtuin en Kid Dynamite. Volgens Ado was Lou Holtuin de best geklede Surinaamse drummer, maar spelen kon hij niet. Iedere vrouw gaf hij een handkus, hij was geliefd bij hen. 'Kid Dynamite en Holtuin hadden hun eigen taalje, waar zelfs Surinamers niks van konden verstaan. Het was geen taki taki, zoals het Surinaams in die tijd werd genoemd, maar iets van bosnegers of zo.' (p. 75) In de beroemde jazzclub de 'Casablanca' in Amsterdam sloten ze zich af van de nieuwelingen die pas uit Suriname naar Nederland waren gekomen en die taki taki spraken. Zij voelden zich beter dan de nieuwelingen, omdat ze al zoveel jaar in Nederland waren. 'In hun ogen was ik helemaal geen Surinamer. Dat bleef onuitgesproken, maar ik voelde mij wel buitengesloten, ik verstond zelfs geen woord van het taki taki. De taal interesseerde me eigenlijk ook niet. Ik heb nooit moeite gedaan om daar een paar woorden van te leren spreken. Ik zat tussen twee werelden (p.75) Bovendien leefde vooral Kid Dynamite in zijn eigen wereld waarin hij weinig mensen toeliet. Hij geloofde in winti en Holtuin ook. Daar spraken ze openlijk over. Daar wist ik helemaal niks van af en ik heb me daartegen afgezet... ik geloofde er geen bal van.' (p.74)

In 1942 ging Ado definitief het muzikantenvak in. Het orkest kwam uit Leiden en heette oorspronkelijk de *Micro Rhythm Club*. De leider was Louis van der Steen, die bas speelde. Tijdens de oorlog speelde dit orkest ook voor de SS. 'Ik heb eens meegemaakt dat een Duitse SS'er tegen ons riep: "Nun spielen Sie nur Jazz!" We moesten van hem *Schwarzer Panther* spelen, wisten wij veel wat hij bedoelde. Maar hij bedoelde de *Tiger Rag*. Die titel was verboden en daarom waren de muzikanten in Duitsland dat nummer *Schwarzer Panther* gaan noemen.' In 1943 zocht het orkest een nieuwe zangeres. Het werd Melly Sudy. Ze was oorspronkelijk danseres, maar ze zong al en ik zou haar op weg helpen. Dat is dus gelukt. Sindsdien zijn we bij elkaar gebleven, tot ze in november 2012 is overleden. 69 jaar bij elkaar, zeg ik tegen iedereen, tegenwoordig is het 69 dagen,' (p. 36) Op de kroningsdag van Beatrix, 30 april 1980, is Ado Broodboom gestopt met spelen. Hij was 57 en hij was op. 'Ik had geen plezier meer in musiceren, maar het

Op school ging het echter niet zo goed toen Frank dertien was. Hij raakte verliefd op Hanneke en op nog een paar anderen. De jonge Ong-Alok zat op een Daltonschool, een bepaald onderwijssysteem dat niet bij hem paste. De puber had leiding nodig om vervolgens zelfstandig te kunnen functioneren. Frank had het gevoel, alsof hij in het diepe werd gegooid, wat overigens volgens hem ook op de Surinaamse scholen gebeurde. 'Volgens mijn logica ben je een slechte docent wanneer jouw leerling je niet begrijpt. Dit principe is zo simpel, maar probeer het maar eens aan de docenten duidelijk te maken. Ze geven maar al te graag een onvoldoende of maken de vraagstelling zo ingewikkeld en dan genieten ze er bijna sadistisch van wanneer je het foute antwoord geeft.' (p. 42). Maar het liep uiteindelijk goed af met de jonge tiener ondanks het feit dat hij steeds van school veranderde. In 1987 rondde hij zijn conservatorium af in Rotterdam. Hij had klassieke gitaar gestudeerd, maar het probleem was dat hij er eigenlijk geen boterham mee kon verdienen, omdat 'er geen hond in geïnteresseerd was.' (p. 58). Bovendien stond de investering die je als klassiek gitarist leverde niet in verhouding tot de erkenning die je ervoor terugkreeg. 'Ik heb zeven jaren daar in het gebouw in Rotterdam tegenover de Euromast doorgebracht en ontzettend veel geleerd, maar na mijn afstuderen was ik het zo zat, dat ik de eerste jaren geen noot klassiek meer heb gespeeld. Uit pure frustratie.' (p. 59) Frank deed alles met de kerk wat ermee te maken had. In de epiloog filosofeert hij door te stellen dat alles, waar we zelf geen oplossing voor hebben, doorspelen aan onze God en we raadplegen zogenaamde 'heilige geschriften'. We zuigen ons vast aan zogeheten waarheden en strijden er met ons leven voor om ze gestand te doen. Maar als kennis centraal wordt gesteld, volgens de schrijver, gelooft men helemaal niets meer. Dan wordt de wetenschap 'alleenzaligmakend'. Het denkvermogen wordt opgestuwd, zodat de mens vergeet hoe naar de innerlijke stem te luisteren. 'Kortom de fysieke kracht van de man is ook meteen zijn zwakte. Mijn God, mijn God, heb ik u dan echt verlaten?', stelt Frank Ong-Alok in de slotzin dan ook terecht deze retorische vraag.

Het boek *Mijn God mijn God. Waarom heb ik u verlaten?* bevat ook een cd waarop nummers staan die op één of andere manier een rol hebben gespeeld in Ong-Aloks leven: nieuwe opnamen van bestaande nummers, die een sfeer van nostalgie opwekken. Leuk zijn de kinderliedjes! Maar de cd heeft ook eigen werk van Ong-Alok en nieuwslieparen gezongen door Fleur Tolman. Deze liederen hebben te maken met nieuwsfeiten in Nederland, zoals bijvoorbeeld het skiongeluk van de Nederlandse prins Friso. Tot slot noemt hij op pagina 109 tal van namen van mensen die een rol hebben gespeeld in zijn leven. De meerwaarde van *Mijn God mijn God. Waarom heb ik u verlaten?* is ten eerste dat het belangrijk is dat bekende Surinaamse muzikanten of muzikanten met Surinaamse roots hun leven op papier zetten. Hiermee vereeuwigen zij een stukje eigen geschiedenis (autobiografie) voor geïnteresseerden (zoals muziekstudenten) en voor het nageslacht uiteraard. Maar het boek geeft ook een indruk van of visie op de denkwijze van een muzikant over bepaalde onderwerpen die ons in het leven bezighouden. Precies zoals dichters en schrijvers dat doen.

[Jerry Dewnarain]

Frank Ong-Alok: *Mijn God mijn God. Waarom heb ik u verlaten?* [Autobiografische levensfacetten. Boek en cd]. In de Knipscheer, Haarlem. 2017. ISBN 978 90 6265 921 0

Bert Vuijsje

was vooral de afgang van de *embouchure* (de techniek, waarmee een blaasinstrument met de lippen wordt bespeeld, *red*). Ik had van mijn oude leraar Marinus Komst geleerd dat je *non pressure* moest spelen, zodat je je lipspiertjes spaart. Maar door wat ik mijn leven lang allemaal in de studio's heb gespeeld, heb ik mezelf toch overblazen.' (p.146) Intussen is Ado Broodboom over de negentig. Hij mist het spelen niet, maar wel de muzikantenverhalen. De hele sfeer van het muzikantenleven, hoofdzakelijk in de kroeg, verhalen vertellen in café 'de Jonge Haan'. Dat jazzmuzikanten zulke goede verhalenvertellers zijn, heeft te maken met de creativiteit van het vak, met improvisatie. Een verhaal wordt pas echt interessant door de fantasie. 'En dat is wat ik mis!' (p.147)

[Jerry Dewnarain]

Ado Broodboom & Bert Vuijsje: *Ado Broodboom Trompet*. Met cd Ado's oeuvre. In de Knipscheer: Haarlem. 2017. ISBN 978 90 6265 949 4

Van de redactie

Vandaag staat de literaire pagina helemaal in het teken van het onderwerp muziek. Daarvoor is geen bijzondere reden. We bespreken *Mijn God Mijn God. Waarom heb ik u verlaten?* van Frank Ong-Alok en *Ado Broodboom Trompet* geschreven door Ado Broodboom en Bert Vuijsje. Ong-Alok en Broodboom zijn muzikanten met Surinaamse roots. In de artikelen geven zij beiden hun visie op muziek en op nog veel meer...